

ПРОБЛЕМИ МОДЕЛЮВАННЯ ДОХОДІВ НАСЕЛЕННЯ

К.е.н. В.В. Бирський

Запорізька державна інженерна академія

Україна, м. Запоріжжя

abvv1978@rambler.ru

Проблемою національного масштабу України на протязі останніх десятиріч є тотальна бідність населення. Незважаючи на оптимістичну динаміку вказаних показників за даними Державного комітету статистики, що намітилась у 2010-2012 роках, за рівнем добробуту громадян у 2010 році Україна посідала 39 місце з 40 європейських країн, про що свідчить щорічний звіт «Global Wealth 2010» провідних європейських фінансових установ. Визнаною межею бідності за стандартами ООН є споживчий кошик, що не перевищує 17 дол. на день. За оцінками цієї організації, більше ніж 78% українців проживають за межею бідності. Можна заперечувати суб'єктивність такої оцінки різним рівнем споживчих цін, проте, лібералізація торгівельних відносин, що притаманна ринковій економіці, з часом призводить до вирівнювання внутрішніх цін до рівня зовнішніх. Вражаючою також є кількість мільйонерів та мільярдерів в розрахунку на одного проживаючого – на Україні вона не перевищує 0,07%. Для порівняння, частка мільйонерів в загальній чисельності домогосподарств США складає близько 7%.

Економічні аспекти утворення доходів як на макро-, так і на мікрорівні розглядаються в наукових працях зарубіжних та вітчизняних вчених. Вагомий внесок в розвиток світової економічної науки з питань формування доходів населення належить Д. Кейнсу, А. Сміту, Д. Хіксу, Д. Рікардо, Дж. Робінсону, П. Самуельсону, Ф. Хайску, Й. Шумпетеру. Увага українських науковців також була спрямована на дослідження різних аспектів формування доходів, до їх числа слід віднести А. Базилюка, І. Бондара, В. Геєця, С. Коваленко, А. Колота, В. Куценка, В. Лагутіна, О. Палія, Ю. Чумаченко та інших.

Незважаючи на велику кількість авторів, що займаються проблемами моделювання доходів населення, більшість сучасних розробок даного напрямку виконувались з урахуванням макроекономічного, або регіонального рівня. На мікрорівні дана проблематика досліджувалась в контексті реалізації стратегічних, або тактичних фінансових цілей суб'єктами господарювання різної галузевої ознаки та форми власності.

На рівні окремого індивіду проблему моделювання його доходів найкраще було досліджено в теорії людського капіталу, засновниками якої були Т. Шульц та Г. Беккер. На відміну від інших теорій, головним фактором зростання продуктивності праці, а отже й доходу особистості визначався її накопичений людський капітал. Авторами було обґрунтовано криву життєвого циклу, яка пояснювала відмінності в доходах особистостей різного віку, освіти, статті тощо.

В рамках даного дослідження головну увагу при вирішенні проблеми моделювання доходів населення на рівні окремого індивіду приділяється робочому часу, який є головним обмежуючим фактором при формуванні його доходів. Виходячи з того, що рівень продуктивності праці, а отже й рівень доходів особистості залежить від її людського капіталу, а тривалість робочого дня, тижня, працездатного віку є кінцевими величинами можна дійти висновку, що можливий обсяг доходів, який індивід отримує на протязі працездатного віку також є обмеженим.

Насправді, новітня історія має багато прикладів, коли окремі особистості, маючи однакові з іншими початкові умови, досягали суттєвого зростання своїх доходів, причому їхня динаміка носила принципово інший характер від описаного вище: доходи зростали за степеневою функцією, і чим більше накопичених доходів – тим більшою є швидкість їхнього подальшого зростання. Дослідження причин вказаного феномену та побудовані відповідні економіко-математичні моделі дозволили нам зробити відповідні висновки.

Відомо, що капітал, який у будь-якій формі працює в реальній економіці, збільшується в часі за принципом складних відсотків. Саме механізм складних відсотків, коли номінальний рівень віддачі на капітал переважає інфляцію, дозволяє отримати ситуацію, в якій не індивід працює з метою отримання доходів, а його накопичений капітал працює сам на себе, збагачуючи індивіда. Отже, основою безупинного зростання доходів особистості є економія та інвестування. Тобто, по-перше, за будь-яких умов витрати індивіда не повинні переважати його доходів; по-друге, витрачаючи всі отримані доходи, індивід обмежує себе в можливостях накопичення капіталу за принципом складних відсотків. Процес інвестування капіталу також повинний супроводжуватись багатьма умовами. Насамперед, банківський сектор, або облігації внутрішньої державної позики не в змозі забезпечити власнику капіталу бажані темпи його зростання. Фондовий та фінансовий ринки є поширеним механізмом частного інвестування в розвинутих економіках, вони здатні забезпечити зростання капіталу інвесторів, проте в умовах України потребують подальшого становлення та розвитку. Найбільш реальною формою забезпечення дії ефекту складних відсотків є малий бізнес. Саме малий бізнес дозволяє отриманий прибуток поточного періоду використовувати в подальшому обороті, тобто, забезпечити умову, за якою капітал прогресивно збільшується в часі.

Тому головною функцією державної регуляторної політики повинне бути невідкладне забезпечення умов для розвитку малого бізнесу.

